

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Cdo/2/2019
Identifikačné číslo spisu: 1194898899
Dátum vydania rozhodnutia: 05.11.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Emil Franciscy
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:1194898899.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne G. M. I., bývajúcej v J., J. č. XXX/XX, zastúpenej advokátskou kanceláriou HUTTA & PARTNERS, s.r.o. so sídlom v Bratislave, Bezekova 3225/13, IČO: 51284871, proti žalovaným 1/ Z. Y., bývajúcemu v Y., H. č. XX, zastúpenému advokátskou kanceláriou Procházka & partners, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Búdková č. 4, IČO: 36854948, 2/ O. Y., bývajúcej vo J. Y., XX Y. I., I., Nr. H, Q., SP XXER, zastúpenej advokátskou kanceláriou Procházka & partners, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Búdková č. 4, IČO: 36854948, 3/ D. D. J., bývajúcej v B. republike, L., A. D. č. XXX, 4/ D. I. E., bývajúcej v O., H. č. XX/XX, o určenie neplatnosti právneho úkonu a o určenie vlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 10 C 50/1994, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 18. apríla 2016 sp. zn. 6 Co 118/2015, takto

rozhodol:

Senát 3 C Najvyššieho súdu Slovenskej republiky p o s t u p u j e v e c na konanie a rozhodnutie veľkému senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

Odôvodnenie

1. Žalobkyňa sa v konaní domáhala, aby súd určil, že: a/ je neplatná darovacia zmluva uzavretá 25. novembra 1992 (ďalej len „darovacia zmluva“) jej matkou D. [ktorá zomrela X. marca XXXX. (ďalej len „poručiiteľka“)] a žalovanými 1/ a 2/ ohľadom bezodplatného prevodu nehnuteľností v Bratislave na H. ulici č. XX nachádzajúcich sa v katastrálnom území H. a vedených na liste vlastníctva č. XXXX ako rodinný dom, zastavaný pozemok - parcela č. XXXX vo výmere XXX m² a záhrada - parcela č. XXXX vo výmere XXX m², vrátane vedľajších stavieb, plotov a trvalých porastov (ďalej len „sporné nehnuteľnosti“), b/ poručiiteľka bola v čase svojej smrti vlastníčkou sporných nehnuteľností. Žalobkyňa poukazovala na to, že poručiiteľka pod vplyvom svojej matky G. chcela uzavretím darovacej zmluvy zabrániť tomu, aby sa sporné nehnuteľnosti stali predmetom konania o dedičstve po nej. Pri uzatváraní darovacej zmluvy poručiiteľka (vzhľadom na jej vážny zdravotný stav) nebola spôsobilá posúdiť svoje konanie a jeho následky, v dôsledku čoho je táto zmluva neplatná podľa § 37 ods. 1, § 38, § 39 Občianskeho zákonníka. Žalobkyňa za významnú pre rozhodnutie sporu označila skutočnosť, že žalovaní 1/ a 2/ boli v čase uzavretia darovacej zmluvy maloletí, právny úkon za nich urobený v

darovacej zmluve nebol schválený právne záväzným spôsobom. Obvodný súd Bratislava I [ktorý konal a rozhodoval ako súd starostlivosti o maloletých (ďalej len „poručenský súd“) svoj rozsudok zo 7. decembra 1992 č.k. 17 Nc 76/921-6 (ďalej len „poručenský rozsudok“) riadne nedoručil, preto tento rozsudok nikdy nenadobudol právoplatnosť; údaje na ňom vyznačené v doložke právoplatnosti nezodpovedajú skutočnosti.

2. Žalovaní žiadali žalobu zamietnuť ako neopodstatnenú. Tvrdili, že spôsobilosť poručiteľky na právne úkony v čase uzavretia darovacej zmluvy nebola ani len obmedzená, darovacia zmluva sa neprieči dobrým mravom a prejav vôle poručiteľky v nej obsiahnutý je v súlade s § 123 Občianskeho zákonníka. Podľa ich názoru v danom spore nemožno preskúmať správnosť poručenského rozsudku, ktorý je už záväzný, nezmeniteľný a v zmysle doložky na ňom vyznačenej nadobudol právoplatnosť 8. decembra 1992.

3. Okresný súd Bratislava I (ďalej aj len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 6. septembra 2006 č. k. 10 C 50/1994-270 žalobu v celom rozsahu zamietol ako neopodstatnenú; rozhodol tiež o trovách konania.

4. Na odvolanie žalobkyne Krajský súd v Bratislave (ďalej aj len „odvolací súd“) rozsudkom z 13. mája 2010 sp. zn. 3 Co 554/2006 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Odvolací súd pripustil proti svojmu rozsudku dovolanie [§ 238 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“)], lebo podľa jeho názoru mala zásadný právny význam otázka, „či súd môže preskúmať právoplatnosť rozsudku iného súdu opatreného doložkou právoplatnosti, ak bola právoplatnosť spochybnená účastníkom konania“. Tento rozsudok napadla žalobkyňa dovolaním.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací uznesením z 25. apríla 2012 sp. zn. 7 Cdo 39/2010 napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil. V zmysle tohto rozsudku (prípadné) nesprávne potvrdenie súdu o tom, kedy nastala právoplatnosť rozsudku, nemá vplyv na právne vzťahy účastníkov konania a súd je oprávnený skúmať, či údaje vyznačené v doložke právoplatnosti zodpovedajú skutočnosti. Opačný výklad by oprávnenému súdu znemožňoval, aby sám posúdil, či napadnuté rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť. Vzhľadom na to, že dovolaním napadnutý rozsudok spočíval na nesprávnom právnom názore, najvyšší súd ho zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

6. Uznesením z 26. apríla 2013 sp. zn. 4 Co 298/2012 Krajský súd v Bratislave zrušil rozsudok Okresného súdu Bratislava I zo 6. septembra 2006 č. k. 10 C 50/1994-270 a vec mu vrátil na ďalšie konanie s tým, že treba podrobne skúmať, či poručenský rozsudok skutočne nadobudol právoplatnosť.

7. Okresný súd Bratislava I rozsudkom z 1. decembra 2004 č. k. 10 C 50/1994-575 žalobu opätovne zamietol.

7.1. Výsledkami dokazovania, ktoré doplnil oboznámením spisu poručenského súdu, mal preukázané, že 25. novembra 1992 poručiteľka požiadala poručenský súd, aby (vtedy maloletým) žalovaným 1/ a 2/ ustanovil opatrovníka, ktorý ich bude zastupovať pri uzavretí darovacej zmluvy. Vec bola prejednaná na pojednávaní 7. decembra 1992, na ktorom poručiteľku zastupovala jej matka G.. Poručenský súd na tomto pojednávaní vyhlásil rozsudok ustanovujúci opatrovníčku maloletých a schvaľujúci jej právny úkon urobený v darovacej zmluve za maloletých; prítomní sa po poučení o opravnom prostriedku vzdali odvolania. Poručenský rozsudok bol doručovaný opatrovníčke maloletých, poručiteľke a tiež jej matke, ktorá prevzala aj zásielku adresovanú poručiteľke. Na prvopise poručenského rozsudku bola právoplatnosť vyznačená dňom 8. decembra 1992.

7.2. Súd prvej inštancie oboznámením spisu Štátneho notárstva Bratislava I sp. zn. R I 524/1992 zistil, že 9. decembra 1992 bol tomuto štátnemu notárstvu doručený návrh na registráciu darovacej zmluvy, ktorému bolo vyhovieť 11. decembra 1992 .

7.3. Žalovaní 1/ a 2/ v priebehu konania o prejednávanej veci požiadali Okresný súd Bratislava I o opätovné doručenie poručenského rozsudku, ten im ale oznámil, že rozsudok bol už dávnejšie riadne doručený a nadobudol právoplatnosť, preto ich žiadosti nemožno vyhovieť.

7.4. Súd prvej inštancie poukázal na to, že viazanosť súdu vyhláseným poručenským rozsudkom (§ 156

ods. 4 O.s.p.) nemôže byť prelomená, lebo poručenský rozsudok nebol napadnutý žiadnym opravným prostriedkom. Súd v prejednávanej spore nie je oprávnený skúmať, či v inom (poručenskom) konaní bol alebo nebol riadne doručený vyhlásený rozsudok. I keď v doložke právoplatnosti na poručenskom rozsudku neboli vyznačené správne údaje, nezakladá to neplatnosť darovacej zmluvy (§ 39 Občianskeho zákonníka).

7.5. Právny úkon urobený opatrovníčkou za žalovaných 1/ a 2/ bol riadne schválený súdom (§ 28 Občianskeho zákonníka), ide o právny úkon dovolený (§ 628 Občianskeho zákonníka) a platný aj preto, lebo (vtedy maloletí) žalovaní 1/ a 2/ boli v konaní pred poručenským súdom riadne zastúpení. Poručenský súd sa síce pri schvaľovaní právneho úkonu opatrovníčky odchýlil od podaného návrhu, bol však oprávnený prekročiť podaný návrh (§ 153 ods. 2 O.s.p.).

7.6. V tomto spore - ako uviedol súd prvej inštancie - nemožno skúmať, či poručenským súdom schvaľovaný úkon bol alebo nebol v súlade so záujmami maloletých. Navyše, spis poručenského súdu už bol skončený dosiahnutím ich plnoletosti (§ 199 ods. 2 veta prvá vyhlášky č. 543/2005 Z.z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy).

7.7. Podľa presvedčenia súdu prvej inštancie bola poručiiteľka zo všetkých hľadísk plne spôsobilá udeliť svojej matke plnomocenstvo na jej zastupovanie v konaní pred poručenským súdom. Výsledky vykonaného dokazovania preukázali, že ako lekárka poznala svoj zdravotný stav, vedela nielen o onkologickom ochorení, ktorým trpela, ale aj o jeho pravdepodobnom priebehu. Zvažujúc, čo bude po jej smrti so žalovanými 1/ a 2/, rozhodla sa zabezpečiť ich po materiálnej stránke darovaním sporných nehnuteľností (žalobkyni a žalovaným 3/ a 4/ bolo už skôr poskytnuté zabezpečenie v inej forme).

7.8. Z týchto dôvodov dospel súd prvej inštancie k záveru, že žaloba je neopodstatnená.

8. Na odvolanie žalobkyne Krajský súd v Bratislave rozsudkom zo 16. apríla 2016 sp. zn. 6 Co 118/2015 napadnutý rozsudok potvrdil ako vecne správny (§ 219 ods. 1 a 2 O.s.p.).

8.1. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku konštatoval, že súd prvej inštancie sa po rozhodnutí dovolacieho súdu podrobne a v dostatočnom rozsahu zaoberal otázkou, či a kedy nadobudol právoplatnosť rozsudok poručenského súdu. Správne pri tom vychádzal z názoru, podľa ktorého v predmetnej veci je oprávnený skúmať opodstatnenosť určovacej žaloby podanej žalobkyňou, nie však posudzovať vecnú správnosť právoplatného rozhodnutia poručenského súdu. Odvolací súd sa stotožnil s názorom prvoinstančného súdu, že poručiiteľka udelila svojej matke všeobecné plnomocenstvo; poručiiteľkina matka bola preto oprávnená vzdať sa odvolania v mene zastúpenej poručiiteľky.

8.2. Odvolací súd zdôraznil (§ 219 ods. 2 O.s.p.), že vzdať sa odvolania možno iba voči súdu, a to až po vyhlásení rozhodnutia (§ 207 ods. 1 O.s.p.); v dôsledku účinného vzdania sa odvolania zaniká právo podať odvolanie. Správne preto súd prvej inštancie konštatoval, že ak by bol opätovne doručovaný rozsudok poručenského súdu, došlo by len ku korekcii údajov vyznačených v doložke právoplatnosti, to by ale nemalo žiadny vplyv na platnosť schváleného právneho úkonu (§ 39 Občianskeho zákonníka).

8.3. Odvolací súd sa stotožnil so závermi súdu prvej inštancie aj pokiaľ ide o spôsobilosť poručiiteľky udeliť plnomocenstvo na jej zastupovanie v konaní pred poručenským súdom a rovnako pokiaľ ide o námietku týkajúcu sa obsahovej odlišnosti medzi vyhláseným a písomne vyhotoveným rozsudkom poručenského súdu.

8.4. Podľa právneho názoru odvolacieho súdu je darovacia zmluva platná a na tom nič nemení, ak je doložka právoplatnosti na poručenskom rozsudku vyznačená nesprávne.

9. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z § 421 ods. 1 písm. a/ Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

9.1. Žalobkyňa v dovolaní podala podrobný prehľad konania pred jeho právoplatným skončením, citovala dotknuté zákonné ustanovenia, výňatky z niektorých odborných publikácií, rozhodnutí všeobecných súdov Slovenskej republiky a tiež Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Zdôraznila, že absolútna neplatnosť právneho úkonu nastáva bez ďalšieho priamo zo zákona, na neplatný úkon sa hľadí tak, ako keby nebol urobený. Poukázala aj na to, že rozsudok nadobúda účinky, ak bol riadne doručený a že už ho nemožno napadnúť riadnym opravným prostriedkom (§ 159 ods. 1 O.s.p.). Ak rozsudok nebol riadne doručený adresátovi, nemá jeho doručenie účinky doručenia ani vtedy, ak sa iným spôsobom dostal do dispozičnej sféry adresáta (R 19/1968). Doručenie rozhodnutia

len zástupcovi, ktorému nebola udelená plná moc pre celé konanie, nie je procesne účinné a nevyvoláva účinky riadneho doručenia (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 65/2008). V dovolaní žalobkyňa poukázala aj na niektoré závery obsiahnuté v rozhodnutiach najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 28/2000 a 5 Cdo 28/2000.

9.2. V záverečnej časti dovolania žalobkyňa uviedla, že odvolací súd sa odklonil od judikátu R 16/1998, lebo priznal právne účinky aj doručeniu, ktoré nebolo vykonané v súlade so zákonom. K odklonu došlo aj vo vzťahu k právnej otázke oprávnenia zástupcu konať za zastúpeného, ak plná moc nebola všeobecná, ale sa týkala iba jednotlivých úkonov (3 Cdo 65/2008). Rovnako k odklonu odvolacieho súdu (od judikátu R 18/1985) došlo v tom, že odvolací súd považoval darovaciu zmluvu za právne perfektnú, i keď jej súčasťou bol prejav vôle P., ktorá v čase uzavretia tejto zmluvy ešte nebola ustanovená za opatrovníčku žalovaných 1/ a 2/, a tak ani nemohla za nich konať.

9.3. Z uvedených dôvodov žalobkyňa žiadala, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmenil (určil, že darovacia zmluva je neplatná a sporné nehnuteľnosti boli v čase smrti poručiťky v jej vlastníctve) a priznal jej náhradu trov konania.

10. Žalovaný 1/ vo vyjadrení k dovolaniu poukázal na to, že žaloba bola podaná za účinnosti O.s.p., za účinnosti ktorého bol napadnutý rozsudok vyhlásený. Podľa názoru žalovaného 1/ teda dovolanie (aj s prihliadnutím na § 470 ods. 2 CSP) nie je v tomto prípade prípustné. Navyše, podané dovolanie nemá náležitosti v zmysle § 428 CSP a neobsahuje riadne vymedzenie dovolacích dôvodov (§ 431 až § 435 CSP). V dovolaní absentuje vyhodnotenie, v čom spočíva nesprávnosť právneho posúdenia veci odvolacím súdom. Dovolateľka, ktorá prípustnosť dovolania vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, mala v dovolaní konkretizovať rozhodnutie odvolacieho súdu, od ktorého sa odvolací súd svojím rozhodnutím odklonil; mala tiež podať vlastnú právnu kvalifikáciu vysvetľujúcu, v čom podľa jej názoru spočíva nesprávnosť právnych záverov odvolacieho súdu. Z týchto dôvodov žalovaný 1/ navrhol dovolanie odmietnuť a priznať mu náhradu trov dovolacieho konania.

11. Žalovaná 2/ vo vyjadrení k dovolaniu upriamila pozornosť na to, že dovolanie nekonkretizuje ustálenú rozhodovaciu súdnu prax, od ktorej sa odvolací súd údajne odchyľil. Žalobkyňa síce cituje a opakovane uvádza viaceré rozhodnutia súdov, tie sa ale danej problematiky netýkajú, prípadne sa jej týkajú iba okrajovo. Rozhodnutie odvolacieho súdu je vecne správne. Pokiaľ bola na poručenskom rozsudku nesprávne vyznačená právoplatnosť, bolo ho možné napadnúť odvolaním do troch mesiacov od jeho doručenia; keďže táto lehota nebola v danom prípade zachovaná, nemožno už skúmať právoplatnosť rozsudku poručenského súdu. Navyše, zástupkyňa poručiťky sa v mene zastúpenej vzdala možnosti podať odvolanie proti rozsudku poručenského súdu. I keby tento rozsudok nebol riadne doručený, je právne významné, že sa dostal do sféry osobnej dispozície poručiťky, ktorá ho pripojila k návrhu na registráciu darovacej zmluvy adresovanému štátnemu notárstvu. V konaní o registrácii zmluvy štátne notárstvo - vtedajší orgán s kompetenciou posúdiť platnosť právneho úkonu - dospel k záveru, že zmluva je platná (aj vzhľadom na schválenie úkonu opatrovníčky žalovaných 1/ a 2/ rozsudkom poručenského súdu). Dovolanie žalobkyne je z týchto dôvodov procesne neprípustné. Žalovaná 2/ preto žiadala dovolanie buď odmietnuť, alebo (ak dovolací súd dospeje k záveru, že dovolanie je procesne prípustné) zamietnuť.

12. Žalovaní 3/ a 4/ sa k dovolaniu písomne nevyjadřili.

13. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) napadnutý rozsudok zrušil uznesením zo 6. marca 2017 sp. zn. 3 Cdo 6/2017 a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

13.1. V odôvodnení uznesenia dovolací súd uviedol, že dovolanie bolo podané po 1. júli 2016, kedy nadobudol účinnosť nový civilný procesný kódex. Vzhľadom na to, že dovolanie vyvolalo procesné účinky po tomto dni, podmienky, za ktorých možno podať dovolanie, bolo potrebné posudzovať podľa právnej úpravy účinnej od uvedeného dňa.

13.2. Dovolací súd konštatoval, že žalobkyňa v záverečnej časti dovolania primeraným spôsobom

konkretizovala, v akej otázke, čím a vo vzťahu ku ktorému konkrétnemu rozhodnutiu najvyššieho súdu sa odvolací súd odklonil od ustálenej línie rozhodovania najvyššieho súdu. Vysvetlila tiež, v čom spočíva nesprávnosť právneho posúdenia veci odvolacím súdom a ako mala byť právna otázka správne posúdená.

13.3. Najvyšší súd na podklade spisu dospel k záveru, že odvolací súd sa odklonil od právnych záverov vyjadrených v judikáte R 19/1968, lebo priznal právne účinky aj takému doručeniu, ktoré nebolo vykonané v súlade so zákonom. Pritom na tento judikát odkázali aj viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (1 Cdo 8/2013, 2 Cdo 57/2002, 3 Cdo 294/2013, 4 MCdo 4/2014). Najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 1 Cdo 162/2011 konštatoval, že „len riadne a predpisom zodpovedajúce doručenie rozhodnutia vyvolá dôsledok, že odvolacia lehota začne plynúť osobe, ktorej sa doručuje; nie je preto podstatné, či táto osoba sa inak (než na základe riadneho doručenia) oboznámila s obsahom rozhodnutia. V danom spore sa zástupkyňa poručiiteľky na pojednávaní pred poručenským súdom vzdala odvolania v mene zastúpenej, tým však rozsudok poručenského súdu ešte nenadobudol právoplatnosť. Dovolací súd označil za nesprávny a od ustálenej praxe dovolacieho súdu sa odkláňajúci názor odvolacieho súdu, podľa ktorého k doručeniu poručenského rozsudku došlo tým, že „sa dostal do osobnej dispozície darykyne“. Skutočnosť, že v tejto otázke došlo k odklonu, zakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

13.4. Podľa názoru dovolacieho súdu došlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu aj vo vzťahu k rozhodnutiu najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 65/2008, ktoré konštatovalo, že doručenie rozhodnutia len zástupcovi, ktorému nebola udelená plná moc pre celé konanie, nie je procesne účinné, nevyvoláva účinky doručenia a pri takom doručení nezačína ani plynúť lehota na podanie odvolania. Uvedené rozhodnutie a tiež naň obsahovo nadväzujúce rozhodnutie (5 Cdo 151/2008) sa stali súčasťou pojmu „ustálená rozhodovacia prax“ dovolacieho súdu. V danom prípade súd prvej inštancie nesprávne konštatoval, že v konaní pred poručenským súdom bola poručiiteľka zastúpená na základe ňou vystavenej všeobecnej plnej moci. V skutočnosti bola zástupkyňa splnomocnená len na jeden konkrétny úkon (aby ju „na jednaní k darovacej zmluve dňa 7.XII.1992 pod č. 17 Nc 76/92 zastupovala“ a súdu vyjadrila súhlas s darovacou zmluvou. Poručenský rozsudok mal byť preto doručený priamo poručiiteľke. Doručenie konečného rozhodnutia zástupkyňi poručiiteľky, ktorá ju zastupovala iba na jednom konkrétnom pojednávaní, nebolo procesne účinné.

13.5. Naostatok dovolací súd konštatoval opodstatnenosť argumentácie žalobkyne, podľa ktorej sa odvolací súd odklonil od záverov najvyššieho súdu vyjadrených v judikáte R 18/1985. P. totiž v čase uzavretia darovacej zmluvy nebola (ešte) oprávnená konať za maloletých (žalovaných 1/ a 2/). V záverečnej časti darovacej zmluvy sa nad dátumom jej vyhotovenia („25.XI.1992“) uvádza text: „Za maloleté deti Z. a O. ju podpísala v ich zastúpení ... P. ...“, tá ale 25. novembra 1992 ešte nebola súdom ustanovená za ich opatrovníčku.

13.6. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalobkyne v danej veci smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, ale zároveň aj dôvodné, lebo napadnutý rozsudok spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Najvyšší súd preto napadnuté rozhodnutie zrušil (§ 449 CSP) a vec vrátil na ďalšie konanie.

I.

14. Na základe sťažností žalovaného 1/ a žalovanej 2/ spojených na spoločné prerokovanie a rozhodnutie ústavný súd v náleze z 11. júla 2018 sp. zn. II. ÚS 152/2018 (ďalej len „Nález“) konštatoval, že ich základné práva podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava“) a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 6/2017 zo 6. marca 2017 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, boli porušené. Ústavný súd uvedené rozhodnutie najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

15. K námietke porušenia základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru ústavný súd ustálil, že je neopodstatnená námietka žalovaných 1/ a 2/ o porušení ich základného práva podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy, podľa ktorej mal byť spor po podaní druhého dovolania pridelený tomu istému trojčlennému senátu, ktorý už rozhodoval o

prvom dovolaní.

16. V zmysle Nálezu je však iná situácia vo vzťahu k námietke žalovaných 1/ a 2/, že „vec mala byť následne postúpená na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu“. Ústavný súd v súvislosti s tým poukázal na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 39/2010, v ktorom bol vyslovený záväzný právny názor, podľa ktorého „doložka právoplatnosti síce nie je právnou skutočnosťou, ktorá by mala vplyv na právne vzťahy účastníkov konania (takýto vplyv má len právoplatnosť rozhodnutia ako taká, ktorá nastane nezávisle na vôli súdu či účastníkov konania okamihom, keď sú splnené zákonné podmienky a keď ho už nemožno napadnúť odvolaním), avšak je úradným osvedčením o právnej skutočnosti nadobudnutí právoplatnosti. Doložke právoplatnosti síce svedčí prezumpcia správnosti, pretože jej vyznačením súd potvrdzuje, že rozhodnutie je právoplatné a že bolo zákonným spôsobom doručené, čo ale neznamená, že z jej nesprávnosti nemožno vyvodzovať dôsledok rovnakej povahy ako zákon vyvodzuje z nesprávneho poučenia o odvolaní v zmysle § 204 ods. 2 prvá veta O.s.p.“. Zároveň ústavný súd poukázal na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 6/2017, v ktorom bol vyslovený tento záväzný právny názor: „Takto formulovaná plná moc sa týka len zastúpenia poručiťky na konkrétnom pojednávaní súdu. Vzhľadom na to, že nešlo o procesnú plnú moc, mal byť rozsudok (ako to, napokon pripustil aj súd prvej inštancie) doručený priamo poručiťke. Doručenie rozhodnutia len jej matke (zástupkyňa na jednom konkrétnom pojednávaní) nebolo teda procesne účinné.“ V prejednávanej veci je z pohľadu ústavného súdu zrejmé, že najvyšší súd sa v dvoch uzneseniach v rámci dvoch dovolacích konaní o tej istej veci vyjadril (resp. mal možnosť vyjadriť) k tej istej otázke týkajúcej sa právoplatnosti poručenského rozsudku, pričom z napadnutého uznesenia nie je zrejmé, ako a či najvyšší súd zohľadnil alebo rozporoval v rámci svojho prvého uznesenia uvádzané závery k doložke právoplatnosti. Keďže nedal na túto otázku jasnú odpoveď, zostala zároveň bez odpovede otázka nevyhnutnosti postúpenia veci v tejto otázke na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. Sťažovatelia teda môžu oprávnene vnímať, že napadnuté uznesenie opomína prezumpciu pravdivosti doložky právoplatnosti poručenského rozsudku a právoplatnosť poručenského rozsudku viaže rigidne formalistickým spôsobom na okamih doručenia rozsudku toho času účastníkom konania bez toho, aby akokoľvek zohľadnil povinnosť analogickej aplikácie § 204 ods. 2 O.s.p. Z toho dôvodu sa napadnuté uznesenie najvyššieho súdu svojím obsahom dotýka práva sťažovateľov na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy v intenzite, ktorá odôvodňuje záver o porušení tohto práva sťažovateľov.

17. K námietke porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu z dôvodu nedostatočného odôvodnenia ústavný súd v Náleze uviedol, že pri zásahoch orgánov súdneho typu do právnych vzťahov konštituovaných v dobách minulých a do rozhodnutí dávno právoplatných stojí na jednej strane princíp spravodlivého súdneho konania, ktorý je vyjadrením všeobecného záujmu na zákonnosti a ústavnosti rozhodnutí súdov a tiež záujmu účastníkov konania na tom, aby ich vec bola spravodlivo posúdená a rozhodnutá. Na druhej strane ako pendanta rozoznávame princíp právnej istoty účastníkov súdneho konania v prípade právoplatného súdneho rozhodnutia. Preferuje sa požiadavka spravodlivého súdneho konania a rozhodnutia konkrétnej veci pred princípom právnej istoty účastníkov konania.

18. V prípade existencie právoplatného rozhodnutia v konkrétnej veci je však následne potrebné preferovať princíp právnej istoty účastníkov právoplatne skončeného súdneho konania, ktorého ochrana je zabezpečovaná inštitútom právoplatnosti súdneho rozhodnutia a formálnymi a materiálnymi účinkami právoplatnosti rozhodnutia. Právoplatnosť v civilnom procese značí predovšetkým nezmeniteľnosť súdneho rozhodnutia a jeho záväzné účinky na právne vzťahy medzi účastníkmi, ktoré prostredníctvom inštitútu právoplatnosti nadobudli kvalitu judikovaných právnych vzťahov, t.j. vzťahov aprobovaných súdnou mocou. Do účinkov právoplatnosti možno zasiahnuť len v prípadoch presne ustanovených zákonom a len z dôvodov, ktoré sú významnejšie než je záujem štátu na právnej istote a stabilite súdnych rozhodnutí (nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 43/95 z 10. septembra 1996).

19. V zmysle Nálezu najvyšší súd nevzal pri rozhodovaní do úvahy podstatu a dôležitosť právnych vzťahov, do ktorých zasahuje, ich trvalosť a s tým spojenú právnu istotu. Najvyšší súd sa - podľa

názoru ústavného súdu - formalisticky zameril na formálne premenné posudzovanej veci (adresát doručovania poručenského rozsudku a následné nadobudnutie právoplatnosti rozsudku poručenského súdu) a nijako sa nevyjadril k tomu, že v danom prípade môže byť podstatným spôsobom zasiahnutá zmluvná sloboda účastníkov zmluvného vzťahu a ich hmotné ústavné práva majetkového charakteru. Najvyšší súd navyše v napadnutom uznesení odignoroval a nerešpektoval (i) nepochybný prejav individuálnej autonómie vôle zmluvných strán darovacej zmluvy, kde daryňa aj obdarovaní od počiatku chceli, aby nastali účinky darovacej zmluvy, a hlavne (ii) skutočnosť, že poručenský rozsudok sa fyzicky dostal do osobnej dispozície daryne, ktorá svojím prejavom vôle podala návrh na registráciu poručenským rozsudkom schválenej darovacej zmluvy na Štátnom notárstve Bratislava I. V napadnutom uznesení najvyšší súd taktiež vôbec nezohľadnil skutočnosť, že prípadné porušenie povinnosti štátneho orgánu vrátane súdu (napríklad v otázke správneho doručovania) nemôže byť vykladané na ťarchu strany, ktorá dôverovala, že štátny orgán (súd) pozná právo a bude konať v súlade s právnymi predpismi, a ktorá bola ako účastník konania navyše s rozhodnutím takéhoto štátneho orgánu (súdu) a jeho obsahom plne oboznámená bez ohľadu na to, že ako adresáta štátny orgán (súd) pri doručovaní uviedol domnelého (či neplatne zvoleného alebo ustanoveného) zástupcu tohto účastníka konania.

20. Na základe uvedeného ústavný súd konštatoval, že právne závery najvyššieho súdu obsiahnuté v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 6/2017 sú nedostatočné pre také rozhodnutie dovolacieho súdu, aké učinil najvyšší súd.

II.

21. Žalobkyňa, ktorej Nález, resp. jeho fotokópiu doručil najvyšší súd (postupujúc pri tom analogicky v zmysle judikátu R 141/2014), v podaní zo 6. marca 2019 poukázala na to, že v zmysle Náležu mala byť vec postúpená veľkému senátu. Podľa jej názoru ale v danom prípade neboli dané procesné predpoklady pre postup podľa § 48 ods. 1 CSP. Rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 6/2017 v otázke právoplatnosti poručenského rozsudku názorovo neprotirečí záverom vyjadreným v rozhodnutí sp. zn. 7 Cdo 39/2010, ale naň argumentačne nadväzuje a dopĺňa ho. V nadväznosti na to vyjadrila nesúhlas s názorom ústavného súdu, podľa ktorého dovolací súd svoje rozhodnutie v otázke právoplatnosti rozsudku poručenského súdu odôvodnil nedostatočným spôsobom. Nestotožnila sa tiež s názorom, že právne závery najvyššieho súdu zaujaté v otázke právoplatnosti poručenského súdu sú „rigidne formalistické“. Ústavný súd sa podľa nej dopustil excesu (vybočenia) pri posudzovaní právoplatnosti nielen konkrétneho poručenského rozsudku, ale tiež každého iného právoplatného rozsudku. Podľa nej nemožno súhlasiť s tým, že účinky riadneho doručenia má aj to, keď sa určitá písomnosť dostane (inak než riadnym dorúčením) do osobnej dispozície adresáta. Argumentácia ústavného súdu, že účastníci darovacej zmluvy od počiatku chceli, aby nastali jej účinky, odpútava pozornosť od merita veci a je len špekuláciou, pretože nie je podložená výsledkami vykonaného dokazovania (maloletí žalovaní v čase uzavretia darovacej zmluvy ani nevedeli, aké účinky má tento právny úkon). Podľa jej presvedčenia nemožno zákonnú podmienku platnosti darovacej zmluvy (právoplatnosť poručenského rozsudku) úplne vylúčiť a nahradiť ju vágnym názorom (ústavného súdu), že poručenský rozsudok nemusí byť právoplatný a stačí uprednostniť len prejavenu vôľu účastníkov darovacej zmluvy. Splnenie zákonných podmienok platnosti právneho úkonu nemôže štátny orgán (ani ústavný súd) svojvoľne odignorovať. Pokiaľ ústavný súd akcentoval princíp právnej istoty a vychádzal z ustálenosti právnych vzťahov, žalobkyňa namietla, že o právnej istote a ustálenosti právneho stavu nemožno v danom prípade vôbec hovoriť - právna istota nebola ustálená vyše 20 rokov, ako nesprávne uviedol ústavný súd, lebo žalobkyňa podala svoju žalobu okamžite po tom, ako sa v roku 1994 pri prejednávaní dedičstva po svojej matke dozvedela o tom, že tri deti poručiteľky (žalobkyňa a žalovaní 3/ a 4//) boli v dôsledku uzavretia darovacej zmluvy vylúčené z dedenia sporných nehnuteľností. Existenciu sporu účastníkov konania, ktorý pretrváva 25 rokov, nemožno preto v žiadnom prípade charakterizovať ako stav právnej istoty. V zmysle vyjadrenia žalobkyne k Náležu ústavný súd vytkol dovolaciemu súdu nekorektne, že vôbec nezohľadnil to, že prípadné porušenie povinnosti štátneho orgánu (súdu) nemôže byť vykladané na ťarchu strany, ktorá dôverovala v správnosť postupu tohto orgánu. Dovolací súd sa musel zaoberať tak otázkou doručovania poručenského rozsudku (správnosť ktorého žalobkyňa v konaní neustále spochybňovala), ako aj dôsledkami jeho riadneho nedoručenia. Bol totiž povinný posúdiť prípustnosť a

dôvodnosť podaného dovolania. Tento právny názor ústavného súdu evokuje, že ústavný súd si bol vedomý toho, že darovacia zmluva je neplatná, vychádzal však z toho, že dôsledky neplatnosti nemôžu znášať žalovaní 1/ a 2/, ale len žalobkyňa a žalovaní 3/ a 4/. Podľa jej názoru „takéto stanovisko ústavného súdu nemožno považovať za spravodlivé... Takéto nevyvážené a neobvyklé právne názory ústavného súdu sú aj v rozpore s princípom právnej istoty všetkých účastníkov konania“. Z týchto dôvodov dovolateľka označila rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 6/2017 za zákonné a vydané nielen v súlade s procesnými predpismi, ale tiež Ústavou. Žiadala, aby najvyšší súd po vrátení veci dovolaním napadnutý rozsudok zmenil v zmysle jej žaloby.

22. Žalovaní 1/ a 2/, ktorým bol Nález doručený ústavným súdom, sa k Nálezu nevyjadrili.

23. Žalovaná 2/ k stanovisku žalobkyne k Nálezu uviedla, že ústavný súd dospel k dvom ťažiskovým záverom týkajúcim sa toho, že senát 3 C: a/ nepostúpil vec veľkému senátu (čo mal urobiť vzhľadom na odlišnosť právnych záverov vyjadrených v rozhodnutiach dovolacieho súdu sp. zn. 3 Cdo 6/2017 a 7 Cdo 39/2010) a b/ založil svoje rozhodnutie na právnych záveroch nedostatočných pre zrušenie dovolaním napadnutého rozsudku. Najvyšší súd vo veci sp. zn. 3 Cdo 6/2017 dospel pri riešení otázky doručenia poručenského rozsudku (okolností, za ktorých k nemu došlo, ako aj dôsledkov doručením vyvolaných) k nesprávnym právnym záverom, odlišným od (správnych) záverov vyjadrených týmto súdom vo veci sp. zn. 7 Cdo 39/2010. V konaní pred poručenským súdom sa poručiťka vzdala odvolania, takže už tým nadobudlo rozhodnutie tohto súdu právoplatnosť. Ak by odvolanie bolo podané, súd by ho musel odmietnuť. Skutočnosť, že rozsudok poručenského súdu sa dostal do osobnej dispozície účastníčky konania, mala v danom prípade určujúci význam. V predmetnom spore (t.j. o určenie neplatnosti darovacej zmluvy) neboli súdy oprávnené skúmať vecnú správnosť rozhodnutia poručenského súdu. Podľa názoru žalovanej 2/ bola týmto rozhodnutím „schválená darovacia zmluva“. Prípadná nesprávnosť údaju o dni doručenia vyznačeného v doložke právoplatnosti nemôže byť považovaná za dôvod zakladajúci neplatnosť darovacej zmluvy. Maloletí boli v rozhodujúcom čase riadne zastúpení, preto žaloba bola podaná neopodstatnene. Z týchto dôvodov žalovaná 2/ navrhla dovolanie žalobkyne zamietnuť.

III.

24. Najvyšší súd je viazaný právnym názorom ústavného súdu, ktorý vyslovil v Náleze [§ 56 ods. 6 zákona č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov (viď tiež § 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z.z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov)].

25. Senát 3 C považuje za potrebné zhrnúť, že ústavný súd - podľa všetkého - nepovažoval za opodstatnenú argumentáciu žalovaného 1/, ktorý vo vyjadrení k dovolaniu poukazoval na skutočnosť, že žaloba bola podaná za účinnosti O.s.p. a za účinnosti tohto procesného kódexu bol aj vyhlásený rozsudok odvolacieho súdu, takže s prihliadnutím na to mala byť prípustnosť dovolania žalobkyne posudzovaná podľa ustanovení O.s.p., čo viedlo k záveru o nevyhnutnosti odmietnutia dovolania. Obdobne sa ústavný súd zrejme nestotožnil s tvrdením žalovaného 1/, že podané dovolanie nemá náležitosti v zmysle ustanovenia § 428 CSP a neobsahuje riadne vymedzenie dovolacích dôvodov. Opodstatnený je totiž predpoklad, že ak by sa ústavný súd stotožnil s týmito argumentmi žalovaného 1/, orientoval by sa na otázku (problematiku) prípustnosti dovolania podaného za účinnosti CSP, smerujúceho ale proti rozhodnutiu vydanému za účinnosti predchádzajúcej právnej úpravy. V takom prípade by ústavný súd dozaista nepristúpil k úvahám o porušení ustanovení CSP upravujúcich prípady, v ktorých je dovolací senát povinný postúpiť vec veľkému senátu (§ 48 CSP) a ani by sa nevyjadroval k tým ďalším (vecným) aspektom konania a rozhodovania najvyššieho súdu, ktorých relevancia nie je daná vtedy, keď je dovolanie neprípustné alebo nemá predpísané náležitosti. Z uvedených dôvodov vec prejednávajúci senát po vrátení veci neprijímal (nezopakoval svoje skoršie) závery o prípustnosti a náležitostiach dovolania žalobkyne.

IV.

26. S bodom 25. tohto uznesenia dovolacieho súdu súvisí otázka existencie dovolacím súdom v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 6/2017 konštatovaného odklonu odvolacieho súdu od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“ v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Z obsahu Nálezu nevyplýva, že by ústavný súd spochybnil záver najvyššieho súdu, podľa ktorého v ním konštatovaných otázkach (viď body 13.3., 13.4. a 13.5. tohto uznesenia dovolacieho súdu) došlo zo strany odvolacieho súdu k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle tohto ustanovenia CSP. Možno predpokladať, že ak by ústavný súd mal za to, že k odklonu nedošlo, vytkol by dovolaciemu súdu, že napadnutý rozsudok zrušil v procesnej situácii, v ktorej mal procesne neprípustné dovolanie odmietnuť. Ústavný súd tento odklon, konštatovaný najvyšším súdom nepoprel, preto najvyšší súd nemal dôvod nezotrvať na tom, že dovolanie žalobkyne je procesne prípustné v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

V.

27. V konaní vedenom na najvyššom súde pod sp. zn. 7 Cdo 39/2010 odvolací súd pripustil dovolanie (§ 238 ods. 3 O.s.p.) za účelom vyriešenia otázky zásadného právneho významu, „či súd môže preskúmať právoplatnosť rozsudku iného súdu opatreného doložkou právoplatnosti, ak bola právoplatnosť spochybnená účastníkom konania, alebo je touto doložkou viazaný“. Vec prejednávajúci senát 7 C napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil s tým, že v konaní došlo k tzv. inej procesnej vade konania (nepreskúmateľnosti). Prítom vyslovil názor, že „doložka právoplatnosti síce nie je právnou skutočnosťou, ktorá by mala vplyv na právne vzťahy účastníkov konania (takýto vplyv má len právoplatnosť rozhodnutia ako taká, ktorá nastane nezávisle na vôli súdu či účastníkov konania okamihom, keď sú splnené zákonné podmienky a keď ho už nemožno napadnúť odvolaním), avšak je úradným osvedčením o právnej skutočnosti nadobudnutí právoplatnosti. Doložke právoplatnosti síce svedčí prezumpcia správnosti, pretože jej vyznačením súd potvrdzuje, že rozhodnutie je právoplatné a že bolo zákonným spôsobom doručené, čo ale neznamená, že z jej nesprávosti nemožno vyvodzovať dôsledok rovnakej povahy ako zákon vyvodzuje z nesprávneho poučenia o odvolaní v zmysle § 204 ods. 2 prvá veta O.s.p. (per analogiam). Analógia v procesnom práve je skôr výnimočná, ale nemožno ju absolútne vylúčiť. Predovšetkým tam, kde zákonná úprava vykazuje medzeru, ako je to v danom prípade. K takémuto záveru dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 28/2000 ako aj Ústavný súd Českej republiky - III. ÚS 456/97 z 2. apríla 1998“. Za týmto textom nasledujúci odsek tohto rozhodnutia najvyššieho súdu dal odpoveď na odvolacím súdom nastolenú „dovolaciu otázku“ v tom zmysle, že opravný súd má možnosť skúmať správnosť údajov vyznačených v doložke právoplatnosti, lebo inak by bola vylúčená možnosť najvyššieho súdu v rámci dovolacieho konania posudzovať otázku právoplatnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu inak, ako ju posúdil súd prvej inštancie.

28. Senát 3 C najvyššieho súdu sa pri svojom rozhodovaní v konaní, ktoré bolo na ňom vedené pod sp. zn. 3 Cdo 6/2017, oboznámil s uvedeným rozhodnutím (a právnym záverom) senátu 7 C, avšak vyššie uvedenej (kurzívou vyznačenej) časti textu nepripisoval ten zmysel, ktorý mu pripísala sťažnosť žalovaných 1/ a 2/ podaná na ústavný súd. Senát 3 C interpretoval túto časť textu rozhodnutia sp. zn. 7 C 39/2010 v spojení so špecificky stanovenou „dovolacou“ otázkou, či súd na námietku účastníka môže posudzovať právoplatnosť rozhodnutia iného súdu vyznačenú v jeho doložke právoplatnosti. Senát 7 C na túto dovolaciu otázku odpovedal kladne, pričom poukázal na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 28/2000 a nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 456/97. Senát 3 C považoval a aj naďalej považuje za mimoriadne významné to, že obe rozhodnutia, na ktoré poukázal senát 7 C, sa týkali otázky relevantnej z hľadiska včasnosti podania dovolania (!) vtedy, keď sa účastník riadil (nesprávnymi) údajmi vyznačenými v doložke právoplatnosti a dovolanie podal v lehote jedného mesiaca počítanej od týchto (nesprávnych) údajov, avšak - objektívne vzaté - po uplynutí dovolacej lehoty stanovenej zákonom. Uvedené rozhodnutia nekonštatovali, že právoplatnosť nastala inak, ako uzavreli súdy, vychádzali však z nevyhnutnosti ochrany subjektívnych práv toho dobromyseľného dovolateľa, ktorý sa riadil nesprávnymi údajmi vyznačenými súdom na doložke právoplatnosti a zo záveru, že takého pochybenie súdu by rozhodne nemalo byť na ujmu dovolateľa.

28.1. V konaní najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 28/2000 išlo o posúdenie včasnosti podania dovolania. Najvyšší súd vtedy vo svojom rozhodnutí uviedol, že nemožno odmietnuť ako oneskorene podané dovolanie, ktoré bolo podané po uplynutí jedného mesiaca od právoplatnosti rozhodnutia, ale v jednomesačnej lehote od vyznačeného dňa právoplatnosti príslušným súdom. V súvislosti so skúmaním včasnosti podaného dovolania treba z nesprávne vyznačenej právoplatnosti vyvodit' rovnaký dôsledok, aký zákon vyvodzuje z nesprávneho poučenia o odvolaní v zmysle § 204 ods. 2 prvej vety O.s.p. per analogiam.

28.2. Podobne v konaní Najvyššieho súdu Českej republiky, ktorého sa týka nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 456/97, išlo o posúdenie, či dovolanie bolo podané včas. Ústavný súd Českej republiky v náleze konštatoval, že sťažovateľ - vychádzajúc z údajov vyznačených v doložke právoplatnosti - podal dovolanie oneskorene výlučne v dôsledku mylnej informácie súdu o dátume, kedy nadobudol právoplatnosť dovolaním napadnutý rozsudok. V takom prípade bolo potrebné zohľadniť, že dovolateľ tento stav nezavinil a nebol povinný skúmať alebo overovať, či v doložke úradne osvedčená skutočnosť nastala tak, ako je v nej uvedená.

29. Senát 3 C považuje za potrebné poukázať v tejto súvislosti na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 1/2003 (ktoré sa tiež týka otázky zachovania lehoty na podanie dovolania), v zmysle ktorého nesprávne vyznačenie dátumu právoplatnosti súdneho rozhodnutia na doložke právoplatnosti sa v praxi vyskytuje, napríklad v dôsledku omylu pri počítaní lehôt. Princíp právnej istoty je v občianskom súdnom konaní premietnutý (aj) do ustanovenia § 204 ods. 2 O.s.p., podľa ktorého odvolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo podané po uplynutí pätnásťdňovej lehoty preto, lebo odvolateľ sa spravoval nesprávnym poučením súdu o odvolaní. Obdobné ustanovenie týkajúce sa dovolania v O.s.p. absentuje. Ak má byť (ale) právo na súdnu ochranu v dovolacom konaní efektívne realizovateľné, potom je nevyhnutné vychádzať z toho, že dovolanie podané v zákonnej lehote počítanej od dátumu právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu vyznačeného na doložke právoplatnosti treba považovať za včas podané aj vtedy, ak skutočný dátum právoplatnosti bol skorší.

30. V nadväznosti na vyššie uvedené senát 3 C na tomto mieste zdôrazňuje, všetky rozhodnutia spomenuté v bodoch 28.1., 28.2. a 29. tohto uznesenia odvolacieho súdu sa týkali situácie, v ktorej bolo potrebné vyriešiť otázku včasnosti dovolania podaného síce v stanovenej lehote počítanej odo dňa uvedeného (nesprávne) v doložke právoplatnosti vyznačenej na rozhodnutí, nie však v lehote počítanej odo dňa, keď rozhodnutie objektívne nadobudlo právoplatnosť. Podľa presvedčenia senátu 3 C len v tejto súvislosti (to znamená v spojitosti s riešením otázky včasnosti podania dovolania a rešpektovania práv toho, kto sa opravným prostriedkom domáha nápravy, riadiac sa však nesprávnymi údajmi vyznačenými v doložke právoplatnosti) a nijako inak uvažujú predmetné rozhodnutia o potrebe analogickej aplikácie ustanovenia § 204 ods. 2 O.s.p. Zhrnúc vyššie uvedené senát 3 C podčiarkuje, že tieto rozhodnutia sa a/ týkajú výlučne problematiky zachovania lehoty na podanie dovolania v prospech dovolateľa vtedy, keď bol na doložke vyznačený nesprávny dátum právoplatnosti rozhodnutia, a (naopak) b/ netýkajú problematiky určenia dňa, kedy rozhodnutie súdu (objektívne) nadobúda právoplatnosť.

31. V danom prípade senát 3 C najvyššieho súdu v individuálnych okolnostiach daného sporu existujúcich v čase jeho rozhodovania vo veci sp. zn. 3 Cdo 6/2017 nepripisoval ten zmysel časti textu rozhodnutia sp. zn. 7 Cdo 39/2010 najvyššieho súdu („čo ale neznamená, že z jej nesprávosti nemožno vyvodzovať dôsledok rovnakej povahy ako zákon vyvodzuje z nesprávneho poučenia o odvolaní v zmysle § 204 ods. 2 prvá veta O.s.p. (per analogiam). Analógia v procesnom práve je skôr výnimočná, ale nemožno ju absolútne vylúčiť“), ktorý mu pripisujú žalovaní 1/ a 2/. V procesnej situácii relevantnej pre rozhodnutie odvolacieho súdu totiž nešlo o posúdenie včasnosti podania riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku. Uvedenú časť textu rozhodnutia senátu 7 C vykladal senát 3 C spôsobom, zodpovedajúcim právnym úvahám a záverom ústavného súdu vyjadreným v jeho rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 1/2003, teda spôsobom, ktorý by (prípadne) nastúpil vtedy, ak by išlo o posúdenie včasnosti podania dovolania (o tento prípad ale v procesnej situácii, v ktorej vtedy rozhodoval najvyšší súd, nešlo).

32. Žalovaní 1/ a 2/ zastávajú názor, podľa ktorého sa má predmetná časť textu rozhodnutia senátu 7 C vykladať tak, že sa nevzťahuje len na otázku zachovania lehoty na podanie dovolania, ale že má významný dopad aj na otázku, kedy rozhodnutie nadobúda právoplatnosť (t.j. že subjektívny úsudok osoby vyznačujúcej údaje do doložky právoplatnosti má aj objektívny dopad na právoplatnosť rozhodnutia). Podľa nich totiž vtedy, keď sú v doložke právoplatnosti vyznačené nesprávne údaje o dni, kedy rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť, treba analogicky aplikovať § 204 ods. 2 O.s.p. a v nadväznosti na to dospieť k záveru, že „rozsudok poručenského súdu sa stal právoplatným uplynutím troch mesiacov od kedy sa toho času účastník konania dozvedel o vyznačení doložky právoplatnosti“. Žalovaní 1/ a 2/ (vychádzajúc z rozhodnutia sp. zn. 7 Cdo 39/2010) tvrdia, že ak je v doložke právoplatnosti nesprávne vyznačený dátum právoplatnosti, možno sa otázkou správnosti v nej vyznačených údajov zaoberať len do troch mesiacov (per analogiam ako v prípade § 204 ods. 2 veta prvá O.s.p.) a len v tejto lehote ju spochybníť, lebo po jej uplynutí je už právoplatné každé rozhodnutie súdu, i keď je v doložke právoplatnosti vyznačený nesprávny údaj o právoplatnosti rozhodnutia. S týmto názorom žalovaných 1/ a 2/ sa senát 3 C nestotožňuje. Z Nálezu ale vyplýva, že takýto výklad uvedenej časti rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 39/2010 nie je vylúčený, resp. že do úvahy prichádza aj taký výklad uvedenej časti tohto rozhodnutia, ktorý pred ústavným súdom prezentovali žalovaní 1/ a 2/.

33. Podľa Nálezu nie je z rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 6/2017 zrejmé, „ako a či najvyšší súd zohľadnil alebo rozporoval v rámci svojho prvého uznesenia uvádzané závery k doložke právoplatnosti. Keďže nedal na túto otázku jasnú odpoveď, zostala zároveň bez odpovede otázka nevyhnutnosti postúpenia veci v tejto otázke na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. Sťažovatelia teda môžu oprávnene vnímať, že napadnuté uznesenie opomína prezumpciu pravdivosti doložky právoplatnosti poručenského rozsudku a právoplatnosť poručenského rozsudku viaže rigidne formalistickým spôsobom na okamih doručenia rozsudku toho času účastníkom konania bez toho, aby akokoľvek zohľadnil povinnosť analogickej aplikácie § 204 ods. 2 OSP. Z toho dôvodu sa napadnuté uznesenie najvyššieho súdu svojím obsahom dotýka práva sťažovateľov na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy v intenzite, ktorá odôvodňuje záver o porušení tohto práva sťažovateľov“.

34. V bode 31. tohto rozhodnutia dovolacieho súdu podáva senát 3 C vysvetlenie, ako v konaní sp. zn. 3 Cdo 6/2017 chápal zmysel (podstatu) a interpretoval časť textu rozhodnutia senátu 7 C v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Cdo 39/2010 („čo ale neznamená, že z jej nesprávnosti nemožno vyvodzovať dôsledok rovnakej povahy ako zákon vyvodzuje z nesprávneho poučenia o odvolaní v zmysle § 204 ods. 2 prvá veta O.s.p. (per analogiam). Analógia v procesnom práve je skôr výnimočná, ale nemožno ju absolútne vylúčiť“). Pokiaľ sa má - v zmysle záverov ústavného súdu vyjadrených v Náleze - predmetná časť textu rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 39/2010 vykladať v danom prípade spôsobom súladným s výkladom žalovaných 1/ a 2/, senát 3 C v takom prípade konštatuje, že pri svojom rozhodovaní dospel k názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí sp. zn. 7 Cdo 39/2010.

35. Doložka právoplatnosti nie je obsahovou náležitosťou rozhodnutia, pretože nie je súčasťou jeho výroku, ale ani jeho odôvodnenia, resp. poučenia o opravnom prostriedku (§ II. ÚS 578/2013). Doložka právoplatnosti nemá vplyv na právne vzťahy účastníkov konania (procesných strán); tento vplyv má len právoplatnosť rozhodnutia ako taká, ktorá nastane nezávisle na vôli súdu, či účastníkov konania (procesných strán) v momente splnenia všetkých zákonných podmienok, teda keď je rozsudok riadne doručený a už ho nemožno napadnúť odvolaním.

36. Senát 3 C je presvedčený, že ak by sa pripustilo, že je správny právny názor, podľa ktorého opravný súd po uplynutí troch mesiacov odo dňa, ktorý je v doložke právoplatnosti vyznačený ako deň nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, už nemôže prihliadať na námietku účastníka tvrdiaceho, že rozhodnutie nie je právoplatné (napríklad z dôvodu jeho riadneho nedoručenia) a v dôsledku toho po uplynutí tejto lehoty je vyznačenými údajmi viazaný, takže už nemôže posudzovať, či je toto rozhodnutie skutočne právoplatné, poprela by sa sama - objektívna - podstata inštitútu právoplatnosti rozhodnutia, v rámci ktorej právoplatnosť nastáva nezávisle od vôle súdu a procesných strán (ex lege) vtedy, keď sú

splnené všetky zákonné predpoklady. Takýto názor by (uvažujúc v intenciách právneho stavu účinného v čase vydania poručenského rozsudku) mohol mať fatálne následky pre možnosť domôcť sa nápravy pochybení procesnej aj hmotnoprávnej povahy na opravnom súde (odvolacom aj dovolacom) napríklad v prípade, že rozhodnutie v dôsledku nesprávneho postupu súdu nebolo riadne doručené žiadnemu z účastníkov, napriek tomu ale súd vyznačil v doložke právoplatnosti, že rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť. V takom prípade by sa už žiaden z účastníkov nemohol domôcť ochrany svojich práv (nápravy pochybení) po uplynutí troch mesiacov počítajúc odo dňa uvedeného v doložke právoplatnosti.

37. Najvyšší súd už v minulosti konštatoval, že doložka právoplatnosti má charakter verejnej listiny, pričom sa vychádza z prezumpcie správnosti v nej uvedených údajov. Ak niekto namieta jej obsahovú nesprávnosť, je povinný na preukázanie svojich tvrdení ponúknuť riadne dôkazy. Z hľadiska posúdenia pravdivosti údajov v doložke právoplatnosti nie je významný subjektívny názor účastníka o tom, že pri ich uvedení došlo k chybe, ale len jednoznačné, všetky pochybnosti vylučujúce zistenie, že k tejto chybe skutočne došlo (5 MCdo 8/2008). Nadväzujúc na tento záver senát 3 C uvádza, že v doložke právoplatnosti (verejnej listine) sa síce prezumuje správnosť v nej uvedených údajov, súdu v civilnom konaní však nič nebráni posúdiť ich správnosť a v prípade zistenia ich objektívnej nesprávnosti prijať záver o dni právoplatnosti rozhodnutia aj odlišne, než je uvedené v doložke právoplatnosti. V odôvodnených prípadoch nie je vylúčené, že súd prijme tento záver aj po troch mesiacoch počítaných odo dňa, ktorý bol v doložke právoplatnosti nesprávne vyznačený ako deň nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia. Aj ústavný súd už poukázal na to, že „relevantná právna teória (pozri Ševček/Ficová a kol.: Občiansky súdny poriadok, komentár, C. H. BECK, 2009, s. 350) uvádza, že od skúmania pravosti sa odlišuje skúmanie pravdivosti obsahu listiny (správnosť listiny). Zákon v ustanovení § 134 zakotvuje, že obsah listiny sa považuje za pravdivý, pokiaľ nie je dokázaný opak. Súd je oprávnený skúmať pri každej verejnej listine jej pravosť a pokiaľ sa vyskytnú pochybnosti, aj jej pravdivosť...“ (IV. ÚS 278/2010).

VI.

38. Ústavný súd, bez spochybnenia záverov najvyššieho súdu, v zmysle ktorých je dovolanie žalobkyne prípustné v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, sa v Náleze vyjadril k vzájomnej konkurencii na jednej strane princípu spravodlivého súdneho konania (ktorý vyjadruje záujem účastníkov konania na tom, aby o ich právach a povinnostiach bolo rozhodnuté v súlade so zákonom), na druhej strane princípu právnej istoty účastníkov súdneho konania v prípade právoplatného súdneho rozhodnutia. Konštatoval, že v prípade takéhoto stretu princípov sa preferuje požiadavka spravodlivého rozhodnutia pred princípom právnej istoty účastníkov konania, a teda záujmom na odstránení právnej neistoty.

39. Podľa čl. 2 ods. 2 CSP ochrana ohrozených alebo porušených práv a právom chránených záujmov musí byť spravodlivá a účinná tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty (čl. 2 ods. 1 CSP). V zmysle čl. 2 ods. 2 CSP právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo.

40. Stret princípu právnej istoty a požiadavky spravodlivého rozhodnutia zaznamenal senát 3 C už v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cdo 6/2017. Zohľadnil, že žalobkyňa sa v danom prípade žalobou doručenou Obvodnému súdu Bratislava 1 dňa 22. februára 1994, domáhala určenia neplatnosti darovacej zmluvy. Počas celého doterajšieho konania jej išlo o toto určenie (neskôr aj o určenie vlastníctva sporných nehnuteľností). Podľa presvedčenia žalobkyne bol zdravotný stav darykyne v čase uzavretia darovacej zmluvy zlý a ovplyvnený podávanými liekmi do tej miery, že nebola spôsobilá na jej uzavretie (§ 38 Občianskeho zákonníka). Za najdôležitejší dôvod neplatnosti tohto právneho úkonu (§ 39 Občianskeho zákonníka) považovala žalobkyňa „porušenie ustanovenia § 28 Občianskeho zákonníka“ (č.l. 264 spisu), ktoré vyvodzovala z toho, že rozsudok poručenského súdu nenadobudol právoplatnosť. Je teda celkom zrejmé, že sa nedomáhala preskúmania správnosti rozsudku poručenského súdu. Rozsudkom zo 6. septembra 2006 č.k. 10 C 50/1994-270 súd prvej inštancie žalobu zamietol s tým, že bol viazaný rozsudkom poručenského súdu, ktorý nemal právo preskúmať, darykyňa bola v rozhodnom

čase plne spôsobilá na uzavretie darovacej zmluvy a jej uzavretím nedošlo k porušeniu dobrých mravov. Odvolací súd potom rozsudkom z 13. mája 2010 sp. zn. 3 Co 554/2006 napadnutý rozsudok potvrdil. Na základe dovolania podaného žalobkyňou najvyšší súd uznesením z 25. apríla 2012 sp. zn. 7 Cdo 39/2010 rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Odvolací súd následne zrušil rozsudok súdu prvej inštancie zo 6. septembra 2006 č. k. 10 C 50/1994-270 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Ústavný súd v náleze z 23. júla 2014 sp. zn. IV. ÚS 141/2014 vytkol súdu prvej inštancie neefektívny a nesústredený postup poznačený priet'ahmi. Keď súd prvej inštancie rozsudkom z 1. decembra 2014 č. k. 10 C 50/1994-575 žalobu zamietol, odvolací súd jeho rozhodnutie potvrdil rozsudkom z 18. apríla 2016 sp. zn. 6 Co 118/2015-657. Tento rozsudok odvolacieho súdu bol zrušený uznesením najvyššieho súdu zo 6. marca 2017 sp. zn. 3 Cdo 6/2017.

41. Predsedníčka najvyššieho súdu vo vyjadrení k s'ťažnosti žalovaných 1/ a 2/, ktorou napadli zrušujúce uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 6/2017, poukázala na to, že „ústavný súd overuje, či konanie posudzované ako celok bolo spravodlivé v zmysle čl. 46 až čl. 50 Ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Predpokladom na záver o porušení základného práva na súdnu ochranu je také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstránitel'né činnosťou všeobecného súdu...“. Zdôraznila, že s'ťažnosťou napadnuté uznesenie nie je rozhodnutie, „ktorým by konanie skončilo, ale rozhodnutie, ktorým bol rozsudok krajského súdu zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. Konanie v právnej veci žaloby o neplatnosť právneho úkonu a ďalšie nie je skončené, pretože vec sa vrátila do štádia základného konania... Namietané rozhodnutie najvyššieho súdu nie je možné považovať za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, resp. za také, ktoré by popieralo zmysel práva na spravodlivé súdne konanie a na súdnu ochranu“.

42. Pokiaľ ústavný súd na základe s'ťažnosti žalobkyne v náleze z 23. júla 2014 sp. zn. IV. ÚS 141/2014 uviedol, že „je z ústavného hľadiska neakceptovatel'né, aby okresný súd o veci žalobkyne právoplatne nerozhodol ani po uplynutí 20 rokov od začatia súdneho konania“, ústavný súd v tej istej veci vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 10 C 50/1994 na základe s'ťažnosti žalovaných 1/ a 2/ v Náleze konštatoval, že „v hre boli v samej podstate hmotné práva s'ťažovateľov majetkového charakteru, resp. nadobudnuté majetkové práva a právne vzťahy ustálené vyše 20 rokov“.

43. Ústavný súd v Náleze najvyššiemu súdu vytkol, že pri rozhodovaní nevzal do úvahy podstatu a dôležitosť právnych vzťahov, do ktorých zasahuje, ich trvalosť a s tým spojenú právnu istotu, formalisticky sa zameril na procesné otázky doručovania poručenského rozsudku, nadobudnutia právoplatnosti rozsudku poručenského súdu a nevyjadril sa k tomu, že v danom prípade môže byť podstatným spôsobom zasiahnutá zmluvná sloboda účastníkov zmluvného vzťahu a ich hmotné ústavné práva majetkového charakteru. Navyše, nerešpektoval nepochybný prejav individuálnej autonómie vôle zmluvných strán vyjadrenej v darovacej zmluve a to, že poručenský rozsudok sa fyzicky dostal do osobnej dispozície daryne, ktorá následne podala návrh na registráciu darovacej zmluvy štátnym notárstvom. Z Nálezu tiež vyplýva záver ústavného súdu, podľa ktorého porušenie povinnosti súdu v otázke riadneho doručovania nemôže byť vykladané na ťarchu strany (v danom prípade žalovaných 1/ a 2/), ktorá dôverovala, že súd pozná právo a bude konať v súlade s právnymi predpismi.

44. V zmysle Nálezu nepredloženie veci veľkému senátu oprávnenému riešiť otázku, odpoveď na ktorú sa v judikatúre súdov rozchádza, v prípadoch, keď je príslušný súd povinný tak na základe zákona urobiť, môže znamenať odňatie veci zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy (IV. ÚS 270/2012 , IV. ÚS 299/2012 , IV. ÚS 206/08). Keďže najvyšší súd nedal jasnú odpoveď na otázku právoplatnosti rozsudku poručenského súdu, zostala zároveň bez odpovede otázka nevyhnutnosti postúpenia veci veľkému senátu a tak žalovaní 1/ a 2/ môžu oprávnene vnímať, že uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 6/2017 viaže právoplatnosť poručenského rozsudku na okamih doručenia rozsudku účastníkom konania bez toho, aby akokoľvek zohľadnil povinnosť analogickej aplikácie § 204 ods. 2 O.s.p.

45. Vyššie uvedené závery ústavného súdu považuje senát 3 C za právny záver zaväzujúci senát 3 C postúpiť vec veľkému senátu. Pokiaľ sa totiž „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu svojím obsahom dotýka práva žalovaných 1/ a 2/ na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy v intenzite, ktorá

odôvodňuje záver o porušení tohto práva“ (bod 12.13 Nálezu) už pri - podľa názoru ústavného súdu - nedostatočnom odôvodnení riešenia otázky právoplatnosti rozsudku poručenského súdu, o to viac by sa tohto práva žalovaných 1/ a 2/ dotklo nepredloženie veci veľkému senátu v situácii, v ktorej senát 3 C zotrúva na právnych záveroch, ku ktorým dospel už v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 6/2017 a zastáva naďalej predovšetkým názor, podľa ktorého z „ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít“ (čl. 2 ods. 2 CSP) vyplýva, že len riadne a predpisom zodpovedajúce doručenie rozhodnutia má účinky doručenia predpokladané zákonom, pričom nie je podstatné, či sa adresát zásielky inak (než na základe riadneho doručenia) oboznámil s obsahom rozhodnutia (R 19/1968 ako aj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 162/2011, 1 Cdo 8/2013, 2 Cdo 57/2002, 3 Cdo 294/2013, 4 MCdo 4/2014, 2 Cdo 5/2018, 5 Cdo 68/2016, 6 Cdo 45/2018).

VII.

46. Z týchto dôvodov senát 3 C postupuje vec veľkému senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu (§ 48 ods. 1 CSP).

47. Toto uznesenie prijal trojčlenný senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.